

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КЛИСКО Роман Ігорович

**ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА/ ACCOUNTING,
ANALYSIS AND AUDIT OF CURRENT ASSETS OF AN ENTERPRISE**
спеціальність: 071 – Облік і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Виконав студент групи
ОПДчм-21
Р.І. Клиско**

Науковий керівник:
к.е.н., доц. Шмигель О.Є.

Кваліфікаційну роботу
допущена до захисту
_____ 20__ р.

Зав. кафедри
к.е.н., доц.. Л.В. Дерманська

ЧОРТКІВ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1 Поняття, визнання та оцінка запасів для потреб обліку й оподаткування.....	6
1.2. Законодавче регулювання обліку аналізу та аудиту запасів із врахуванням специфіки діяльності підприємств лісового господарства....	12
Висновок до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	18
2.1 Організація і документування обліку запасів на підприємстві.....	18
2.2 Проблеми обліку й оподаткування запасів та шляхи їх подолання.....	21
2.3 Інвентаризація запасів та відображення її результатів в обліку в контексті підвищення ефективності управління ними.....	31
Висновок до розділу 2.....	32
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ТА АЛГОРИТМ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ НА ДП «ЧОРТКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».	33
3.1 Аудит виробничих запасів підприємства: основні напрямки та специфіка проведення.....	33
3.2 Аналіз ефективності використання запасів та напрями вдосконалення управління ними.....	35
Висновок до розділу 3.....	41
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ.....	51

ВСТУП

Актуальність теми. Облік запасів завжди був актуальним питанням на багатьох підприємствах, що пов'язано із забезпеченням ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Так нестача запасів на будь-якій стадії виробництва веде до порушень безперервності поточних процесів, надлишки запасів збільшують витрати, які спрямовані на їх зберігання. Це все зумовлює необхідність у дослідженні сучасних особливостей організації обліку виробничих запасів на підприємствах з метою досягнення більш ефективних результатів діяльності.

Дослідження наукових розробок та публікацій показує, що проблемам обліку та контролю за формуванням виробничих запасів, проведення їх аналізу ефективності використання на підприємствах приділяють значну увагу такі науковці, теоретики та практики, як: Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, І.Ю. Чаюн, О.В. Болдуєв, К.Л. Багрій та багато інших.

Метою дослідження є дослідження теоретичних положень щодо обліку виробничих запасів, підвищення їх ефективності використання на підприємстві, проблеми обліку та напрями вдосконалення їх.

Завдання окреслюють низку питань, необхідних для повного розуміння цієї складної мети:

- розкрити сутність поняття, визнання та оцінки запасів для потреб обліку й оподаткування;
- розкрити основні аспекти законодавчого регулювання обліку аналізу та аудиту запаси із врахуванням специфіки діяльності підприємств лісового господарства;
- розглянути організаційні особливості документування обліку запасів на підприємстві;
- окреслення проблем обліку й оподаткування запасів та шляхи їх подолання;

– визначити дієву методику аудиту й аналізу запасів на надати рекомендації щодо підвищення ефективності їх використання.

Об’єктом дослідження виступає система обліку запасів та процеси, які пов’язані з управлінням запасами на ДП «Чортківське лісове господарство».

Предметом дослідження: сукупність теоретичних, практичних, методичних та організаційних питань побудови системи обліку запасів.

Методологічною основою цього дослідження є застосування різноманітних методів, серед яких порівняння, узагальнення, систематизація, групування, а також синтез та аналіз. Кожен із цих методів відіграє ключову роль у побудові цілісної картини обліку й оподаткування виробничих запасів.

Інформаційну базу дослідження складають нормативно-правові документи, що встановлюють стандарти звітності, наукові літературні джерела, які розкривають теоретичні аспекти предмета, а також практичні матеріали та фінансова звітність самого підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій щодо удосконалення обліку й оподаткуванню запасів. А саме, у кваліфікаційній роботі розглянуто історичні та сучасні підходи до визначення сутності запасів, визначено їх класифікацію, джерела надходження та методи оцінки вибуття. Проаналізовано порядок формування облікової політики відносно запасів. Розкрито порядок процесу документування та синтетичний, аналітичний облік рахунків обліку запасів. Здійснено практичне аналітичне дослідження структури та діяльності підприємства, визначено основні шляхи покращення організації системи обліку запасів.

Практична значимість Отримані результати можуть бути корисними для практиків у сфері обліку, фінансів та управління, а також для влади та регуляторів, які визначають правила та стандарти обліку запасів. Вони сприятимуть удосконаленню систем обліку та виробничих процесів на підприємствах, покращенню прийняття управлінських рішень та підвищенню конкурентоспроможності.

На основі проведеного дослідження опубліковано тези доповіді на тему «Теоретично-правові аспекти обліку запасів» у Збірнику тез доповідей XIV студентської науково-практичної конференції «Теоретичні та практичні аспекти стійкого розвитку економіки України», м. Чортків, 17 травня 2024 р. та тези «Методи підходу до обліку, аналізу і аудиту запасів» у Збірнику тез доповідей XV студентської науково-практичної конференції «Теоретичні та практичні аспекти стійкого розвитку економіки України», м. Чортків, 20 листопада 2024 р.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота містить 3 розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел з 33 пунктів, 1 рисунок та 5 таблиць, додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКВУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття, визнання та оцінка запасів для потреб обліку й оподаткування

Актуальним у питаннях обліку є саме сектор обліку запасів, оскільки цей процес прямо пов'язаний із забезпеченням ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємства. Тому, нестача запасів на будь-якому етапі виробництва порушить безперервність процесу, а надлишок запасів збільшить витрати на їх складське збереження. Запаси є одним з ключових елементів, адже вони відіграють важливу ролу в бухгалтерському обліку й без них неможливо скласти баланс, ані визначити що знаходиться на складі. Виробничі запаси - це частина виробничих запасів що призначена на виробничі витрати підприємства. До виробничих запасів входять: сировина, матеріали, що надійшли до споживачів але ще не використовуються та не піддані переробці.

Під запасами можна розуміти основоположну частину активів підприємства, що використовується у формі матеріалів або сировини для виготовлення конкретної продукції для продажу, виконання робіт або надання послуг. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», запаси — це актив, що утримується для подальшого продажу в умовах нормальної господарської діяльності; зберігається для споживання під час виробництва продукції, надання послуг чи виконання робіт і функціонування суб'єкта господарювання [11].

До запасів належать: пально-мастильні матеріали, сировина, основні й допоміжні матеріали, запасні частини, інвентар, тара, інструменти, господарське приладдя, спеціальний (захисний) та фірмовий одяг і взуття, тимчасові споруди та пристрої, оснащення та пристрої, змінне обладнання, тварини на вирощуванні та відгодівлі, товари, продукція сільськогосподарського виробництва, готова продукція.

Термін «запаси» є об'єктом дослідження багатьох науковців і практиків. Наприклад, Крупка Я.Д. та. Задорожній З.В виробничі запаси трактують як частину оборотних засобів підприємства і входять до його складу: сировина, МШП, матеріали, готова продукція, незавершене виробництво [3, с. 104].

Запаси Чаюн І.Ю. розглядає як матеріальні ресурси, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, підтримки матеріально-технічної сфери виробництва й задоволення вимог населення, що зберігаються на складах чи в інших місцях для наступного використання [4, с. 44].

Ойчук М. Ф. засвідчує, що виробничі запаси – це сировина, матеріали та покупні напівфабрикати, які ще не надійшли у виробничий процес і оплачені споживачем [25, с.11].

Івахненко В.В. розглядає запаси як важливі ресурси, які знаходяться на складах підприємства (сировина, покупні напівфабрикати, матеріали, що завершують виріб, пальне і пальне, тара, інструменти, запчастини для ремонту, тощо) так, і його призначення таке: щось, що виробляється і споживається, але ще не пішло у виробництво [14, с.14].

Кузьома В.В. у своїй науковій праці зазначає: «виробничі запаси – це придбанні або самостійно виконані вироби, які піддаються черговій переробітку на підприємстві» [29].

Швець І.Б. наголошує, що виробничі запаси є важливим оборотним активом підприємства та основною вимогою для здійснення необхідних виробничих процесів [56, с. 14].

Єрмоленко Г.С. висовує пропозицію розуміти запаси як різноманітні речові частини виробництва, що використовуються як предмети праці у виробничих та інших господарських процесах [12].

Садовська І.Б. під виробничими запасами розуміє: матеріали, запасні елементи, паливо, насіння, корми та малоцінні швидкопсувні товари. Запаси мають роль у виробництві і використовується протягом усього виробничого циклу [40, с.11].

Зазначені відмінності в трактуванні свідчать про те, що розкриття сутності економічної категорії залежить від обраного підходу до її визначення. Тому, для цілей бухгалтерського обліку поняття «запаси» можна тлумачити як облікову категорію має включати такі принципові моменти, як умови використання, визначення напрямку використання та джерела компенсації витрат на виробничі запаси.

Тому ми пропонуємо використовувати наступні чіткі визначення: запаси - використовується в процесі виробничої діяльності, споживається цим виробництвом протягом одного економічного циклу (виробничого циклу) і вартість якого після завершення повністю знецінюється. Робочі елементи, які переносяться на кінцевий продукт. Вони є одними із важливих ресурсів підприємства і являє собою сукупність робочих предметів, які підприємство має у вигляді сировини, матеріалів, покупних напівфабрикатів і деталей, палива, тари та пакувальних матеріалів, будівельних матеріалів, запчастин тощо. Деталі та інші матеріали, що становлять матеріальну основу продукції підприємства, надають продукції необхідної якості, беруть участь у виробництві протягом одного виробничого циклу і цілком перестановляють власну вартість на готову продукцію.

У виробничих процесах використовуються різні види матеріальних цінностей. Деякі предмети, наприклад матеріали, такі як сировина, деталі та компоненти, повністю витрачаються під час виробничого процесу, а інші, наприклад: запасні частини можна інтегрувати в продукт без зміни їхньої форми чи зовнішнього вигляду. Ці предмети мають низьку цінність і швидко зношуються.

Визначним періодом аналітичної роботи на підприємствах є організація, яка групує запаси за технічними характеристиками, а також за його призначенням і функцією у виробничому процесі.

Систематизування виробничих запасів потрібно для складського ведення господарства, раціональної організації аналітичного обліку, а також збуту, планування, обліку і аналізу запасів обліку та других потреб підприємств.

Наведемо основні ознаки класифікації запасів для цілей бухгалтерського обліку й аналізу (рис. 1.1.).



Рис. 1.1. Класифікації запасів для цілей бухгалтерського обліку й аналізу

Джерело: складено автором на основі [14]

Конкретна класифікація запасів гарантує, що ви можете виконувати важливі бухгалтерські та адміністративні завдання на складі, такі як: відповідне визначення елементів обліку запасів та створення іменного преїскуранту;

організація управління складським господарством; достовірне визначення витрат на закупівлю запасів; формулювання засад переоцінки та методу оцінки запасів на дату балансу та при реалізації; надання інформації щодо запасів у примітках до фінансової звітності. Всі перелічені завдання підтримують формування інформації для ефективного управління запасами. На підприємствах України діє загальноприйнята класифікація, але вона не виключає того, що окремі виробничі запаси на різних підприємствах мають різну назву. Це тому, що кожен регіон має свою унікальну вимову. Також можна усунути непрофесіоналізм працівників, недостатня кваліфікація яких заважає правильному систематизуванню.

Досить детально подано класифікацію виробничих запасів узгоджено з Планом рахунків, яка базується на наукових основах систематизації виробничих запасів. Він надає детальну структуру, побудовану адекватно до цілей макроекономіки та вимог економіко-соціальної статистики (рис. 1.2).

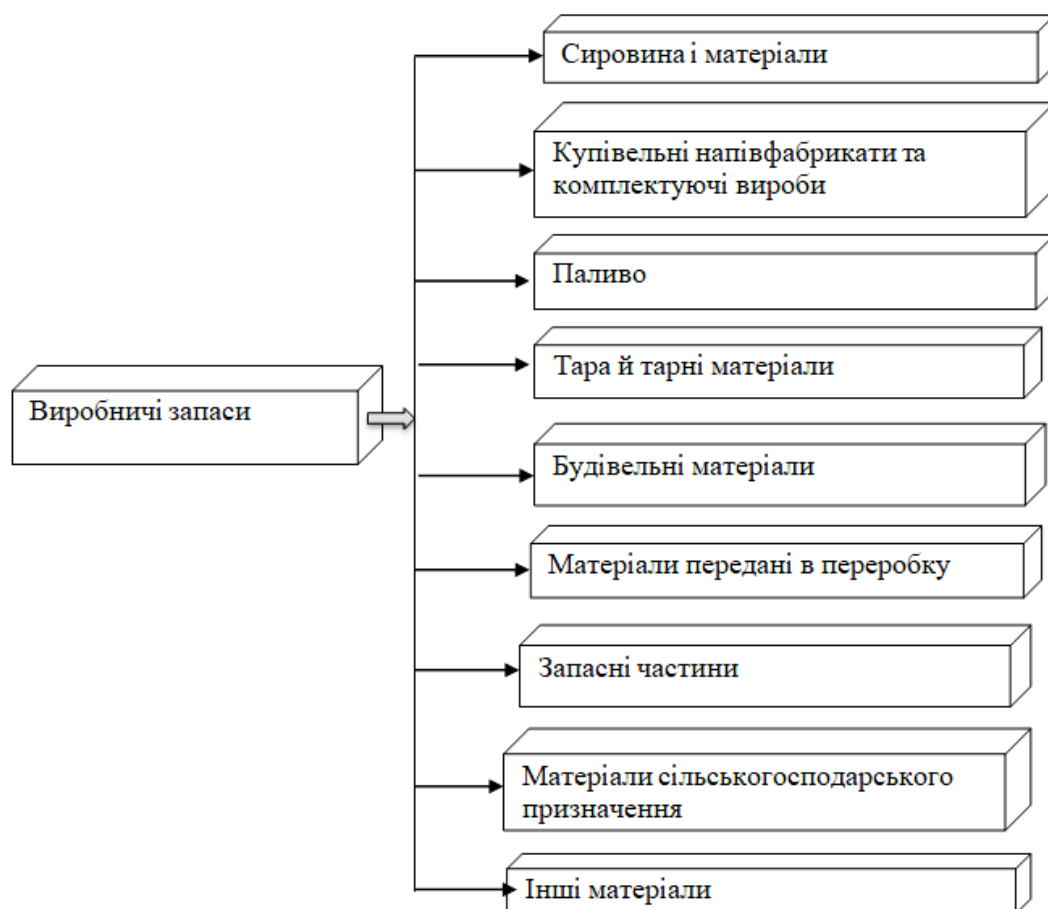


Рис. 1.2. Класифікація запасів за Планом рахунків бухгалтерського обліку

Таким чином, запаси - це збірне поняття для ефективної частини ресурсів окремого господарства, яка безпосередньо бере участь у здійсненні фінансово-господарської діяльності і за допомогою якої підприємства можуть досягти максимального операційного прибутку (виручки від реалізації). Разом з цим, запаси - це певні активами що можна використовуватися тільки в тому випадку якщо дотримуватися стандартів п. 5 ПСБО 9 п 2.1 Умови зобразимо у формі схеми на рис. 1.3.

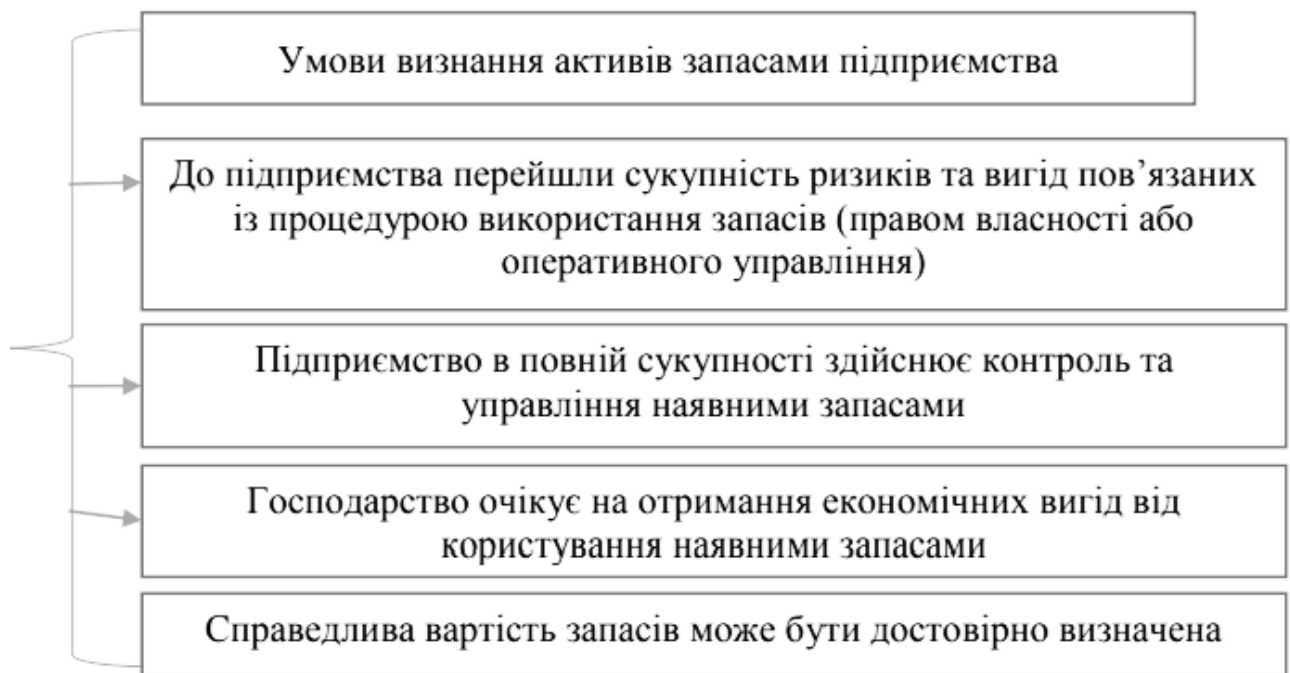


Рис. 1.3. Систематизація умов визнання економічних вигод застосування запасів

Таким чином, ми вважаємо, що запаси є важливою частиною фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, незалежно від характеру його власності чи деталей її діяльності. За відсутності достатньої кількості запасів суб'єкт не зможе здійснювати діяльність, яка охоплює повний обсяг обороту, будь то виробничі підприємства чи виключно надання послуг. Ми також підкреслюємо, що правильна оцінка підтипів запасів в кінцевому рахунку залежить від точності загальної економічної діяльності.

1.2. Законодавче регулювання обліку аналізу та аудиту запаси із врахуванням специфіки діяльності підприємств лісового господарства

Для економії матеріальних ресурсів доцільно використовувати сировину комплексно. Разом з тим, на тлі переходу на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та повної інтеграції національних систем бухгалтерського обліку в європейське законодавче поле, виникають питання регулювання щодо всіх об'єктів обліку й запасів зокрема.

Найголовнішим нормативно правовим актом яким регулює систему обліку запасів на підприємстві є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Сукупність нормативно правових актів, щодо регулювання бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту виробничих запасів підприємства наведена на рис. 1.4.

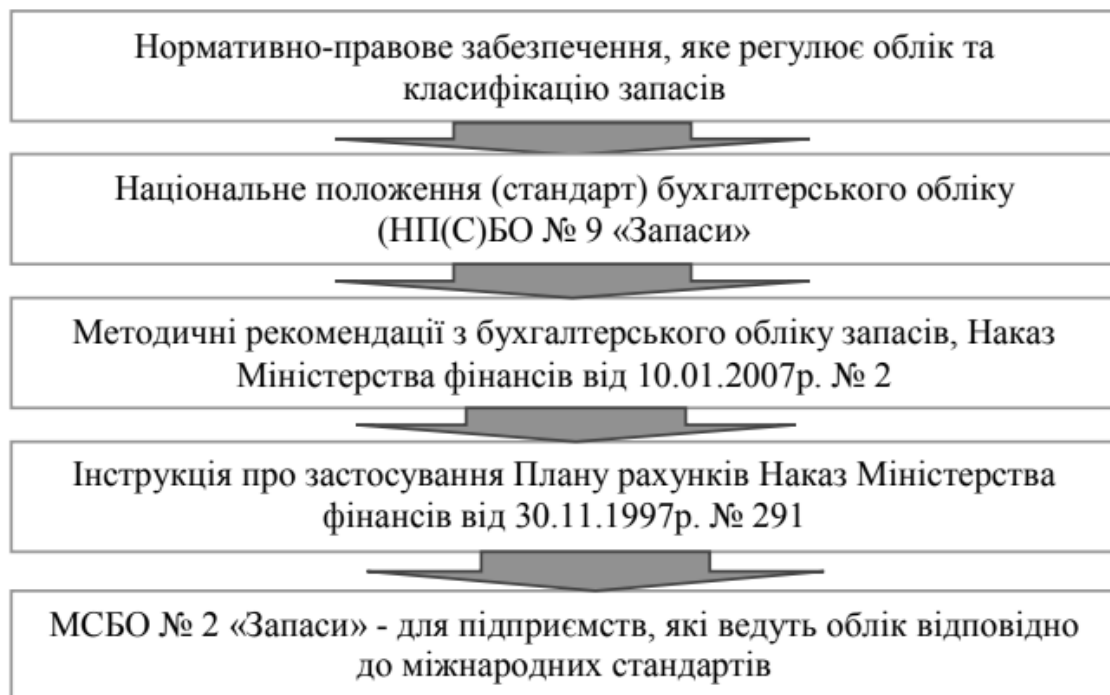


Рис. 1.4. Структура нормативно-правового регулювання системи обліку запасів

Перший щабель законодавчого регулювання утверджує характер визнання та оцінки при отриманні та використанні виробничих запасів українськими

підприємствами з використанням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Другий рівень це Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» – визначає мету, структуру та принципи складання фінансової звітності та, зокрема, вимоги до визнання та розкриття її елементів при формуванні інформації. З точки зору виробничих запасів. Доповнено цією фазою розділ П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати», що визначає методичні засади формування облікової інформації про виробничі запаси та порядок їх оцінки в бухгалтерському обліку. Регламентувати розкриття інформації в корпоративній та фінансовій звітності, порядок здійснення операцій з руху виробничих запасів

Податковий кодекс України знаходиться на третьому рівні і визначає порядок справляння ПДВ при придбанні та реалізації виробничих запасів, порядок оцінки виробничих запасів при вибутті та встановлює обмеження щодо їх включення до собівартості продукції, витрати при обчисленні бази оподаткування податком на прибуток. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає, серед іншого, положення про запаси, організацію, правові засади бухгалтерського обліку та фінансової звітності, порядок складання первинних документів й регістрів бухгалтерського обліку, обов'язки підприємств. Управління запасами, зокрема щодо відображення виробничих запасів на дату балансу.

Четвертий рівень регулювання базується на Методичних рекомендаціях щодо формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, організації окремих видів діяльності та обліку та розробляється місцевими органами влади та відомствами, містить деталі діяльності, технології виробництва продукції, виконання робіт й надання послуг. Цей документ об'єднує накопичений досвід і вимоги ринкової економіки і містить відомості про організацію планування, калькулювання й обліку продукції. Дане положення не суперечить Податковому кодексу України, де склад собівартості продукції регламентується главою 3 ст.7.

Ми вважаємо, що рішення проблеми гармонізації законодавчої бази потребує створення інструкцій на міністерському рівні, спеціально адаптованих до специфіки галузі та придатних як для підгалузевих, так і для негалузевих компаній. Подібні інструкції повністю поповнять Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості детальною і потрібною інформацією.

Проте, облік запасів на досліджуваному нами ДП Чортківське лісове господарство ускладнюється специфікою галузі. Зокрема й в регулювання обліку, адже в підприємств лісової галузі ще є інші нормативно-правові акти а саме:

1. Лісовий кодекс України.
2. Постанова Кабінету міністрів України від 23 .04. 1996 р. № 449 .

Ці нормативно правові акти є одними з головним, щодо ведення господарської діяльності на ДП Чортківське лісове господарство філії Державного підприємства Ліси України.

Лісові ресурси посідають дуже важливе місце в ресурсній базі економіки України. Серед галузей економіки лісовиробничий комплекс має велику вагу в економіці по обсягу виробництва й складає 2.8 % по чисельності працівників. Поставки готової продукції і лісоматеріалів комплексу зв'язане з ніж 100 галузями народного господарства. Україна не володіє значними запасами лісів на основі яких розвивається лісопромисловий комплекс в Україні. До лісової галузі відносяться такі функції як вирощування деревини, технічні. Харчові й кормові та інші ресурси, які спроможні виготовити або виростити лісове господарство а також корисні натуральні якості лісоводоохоронного захисту кліматичного регулювання .

До складу лісової промисловості входять 3 напрямки:

1. Лісова промисловість це виробництво яке здійснює первину обробку деревини, а саме це лісопильні та шпалопильні.
2. Деревообробна промисловість - це вторинна обробка деревини, а саме це меблеве галузь, тирсоплит, сірників та будівельних матеріалів з деревини.

3. Целюлозно-паперова промисловість - це хімічний процес, переробка деревини, а саме це деревоволокнистих плит та деревних пластиків.

В лісовій промисловості найбільш розвинутим напрямком є лісозаготівлі та лісохімічне виробництво. Лісозаготівельна промисловість забезпечує заготівлю лісу кругляку для виробництва матеріалів, будівництва та транспортування їх до кінцевого пункту.

Важливе місце в економіці посідає лісове виробництво, основним завданням якого вирощування, захист та охорона лісу, лісогосподарське виробництва, вирощення лісів і продукування матеріальних благ які отримують народне господарства та населення в процесі вирощування лісу, а саме грибів, ягід, плодів, лікарських рослин, продукції бджільництва та мисливства, соціальних благ від використанням захисних рекреаційних й інших корисних властивостей лісу.

Лісогосподарське виробництва слабо механізоване через те, що воно знаходиться на великих кількостях землі і просто неба, на відкритих територіях і під впливом явищ природи. Ці особливості лісогосподарської галузі створюють певні труднощі в виробництві й формування спеціалізованих кадрів для заготівлі лісу.

Специфічним є лісозаготівельна галузь, яка забезпечує вирубування дерев та заготовку деревини, транспортування лісу кругляку, лісоматеріалів до місця призначення. Виробничий процес лісозаготівельні характеризується відносною тривалістю й постійним переміщення по території лісу.

До основних елементів розвитку лісового господарства належать такі чинники:

1. Підвищення рівня використання продуктивних лісових земель.
2. Досягнення оптимізації структури лісозаготівлі лісових ресурсів в лісах України.
3. Розвиток промисловості, а саме машинобудування в Україні, лісової і деревообробної промисловості.
4. Підвищення продуктивності функціонування деревостанів.

5. Реконструкція та будівництво підприємств лісогосподарської та деревообробної галузей за власні кошти, за кошти інвесторів, або кредитні ресурси.

Діюче лісове законодавство України містить норми, які обмежують ініціативу фахівців, які безпосередньо займаються лісовим правом та лісовпорядкуванням. Рекомендується розробити лісове законодавство, яке забезпечить рамки, в яких власники лісів і лісові професіонали можуть використовувати свій досвід. Наведемо загальні рекомендації, на які при зміні лісового законодавства слід звернути увагу:

- обґрунтоване розмежування того, що має регламентуватись саме Лісовим господарство, а що має регулюватися іншими законами;
- відмова від зв'язків з іншими законами та дублювання положень різних законів. Розмежувати принципи, які стосуються прямо лісового господарства, від положень, які посилаються на інші закони;
- визначити напрямок вдосконалення нормативно-правових актів та визначити відділ, якому доручити цю роботу.

Висновки до розділу 1.

Облік запасів є ключовим елементом фінансового та управлінської звітності підприємства. Він має важливе значення для формування правильної оцінки вартості активів. Систематичне та точне ведення обліку дозволяє підприємствам оцінювати ефективність використання ресурсів і мінімізувати фінансові ризики.

В Україні питання обліку запасів регулюються низкою нормативно правових актів, зокрема Положенням (стандартів) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (ПСБО 9), яке встановлює вимоги щодо класифікації, оцінки, документування та контролю за запасами.

Для цілей бухгалтерського обліку поняття «запаси» можна тлумачити як облікову категорію має включати такі принципові моменти, як умови використання, визначення напрямку використання та джерела компенсації витрат на виробничі запаси.

Ми пропонуємо використовувати наступні чіткі визначення: запаси - використовується в процесі виробничої діяльності, споживається цим виробництвом протягом одного економічного циклу (виробничого циклу) і вартість якого після завершення повністю знецінюється. Робочі елементи, які переносяться на кінцевий продукт.

Конкретна класифікація запасів гарантує, що ви можете виконувати важливі бухгалтерські та адміністративні завдання на складі, такі як: відповідне визначення елементів обліку запасів та створення іменного преїскуранту; організація управління складським господарством; достовірне визначення витрат на закупівлю запасів; формулювання засад переоцінки та методу оцінки запасів на дату балансу та при реалізації; надання інформації щодо запасів у примітках до фінансової звітності. Всі перелічені завдання підтримують формування інформації для ефективного управління запасами.

Ми вважаємо, що рішення проблеми гармонізації законодавчої бази потребує створення інструкцій на міністерському рівні, спеціально адаптованих до специфіки галузі та придатних як для підгалузевих, так і для негалузевих компаній. Подібні інструкції повністю поповнять Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості детальною і потрібною інформацією. Наведено загальні рекомендації, на які при зміні лісового законодавства слід звернути увагу: обґрунтоване розмежування того, що має регламентуватись саме Лісовим господарством, а що має регулюватися іншими законами; відмова від зв'язків з іншими законами та дублювання положень різних законів. Розмежувати принципи, які стосуються прямо лісового господарства, від положень, які посилаються на інші закони; визначити напрямок вдосконалення нормативно-правових актів та визначити відділ, якому доручити цю роботу.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВ .

2.1 Організація і документування обліку запасів на підприємстві.

Метою обліку виробничих запасів є, перш за все, забезпечення контролю за надходженням, відвантаженням і зберіганням запасів на складах, що є визначним моментом у забезпеченні цілісності майна підприємства. У цьому випадку правильна організація обліку запасів, заснована на принципах бухгалтерського обліку, може позитивно вплинути на управління запасами і функціонування підприємства в цілому.

Основними завданнями обліку запасів є:

- вчасне документування процесів руху запасів;
- правильне оцінювання запасів при придбанні та вибутті, а також на дату балансу; правдива реєстрація процесів руху запасів в системі бухгалтерського обліку;
- поточне ведення виробничих запасів на складі, складський облік виробничих запасів відповідальним персоналом;
- виконання інвентаризації виробничих запасів, щоб керувати їх зберіганням, сумісністю фактичного стану запасів із даними бухгалтерського обліку та виявлення непотрібних предметів або предметів, які втратили цінність;
- вірогідне висвітлення показників щодо запасів в річній фінансовій звітності.

Організація та документування обліку запасів на підприємстві є важливими складовими ефективного управління ресурсами. До первинного обліку безпосередньо відносяться первинні документи, які необхідно розділити на кілька категорій:

- створюються безпосередньо під час отримання та відправлення запасів у виробничий процес.

- започатковані під час руху запасів при виробництві продукції та безпосередньому обліку на складах запасів;
- ведуться при списанні запасів.

Для більш визначеного розуміння документації, яку формує суб'єкт господарювання, наводимо схематичну інтерпретацію (рис. 2.1.).

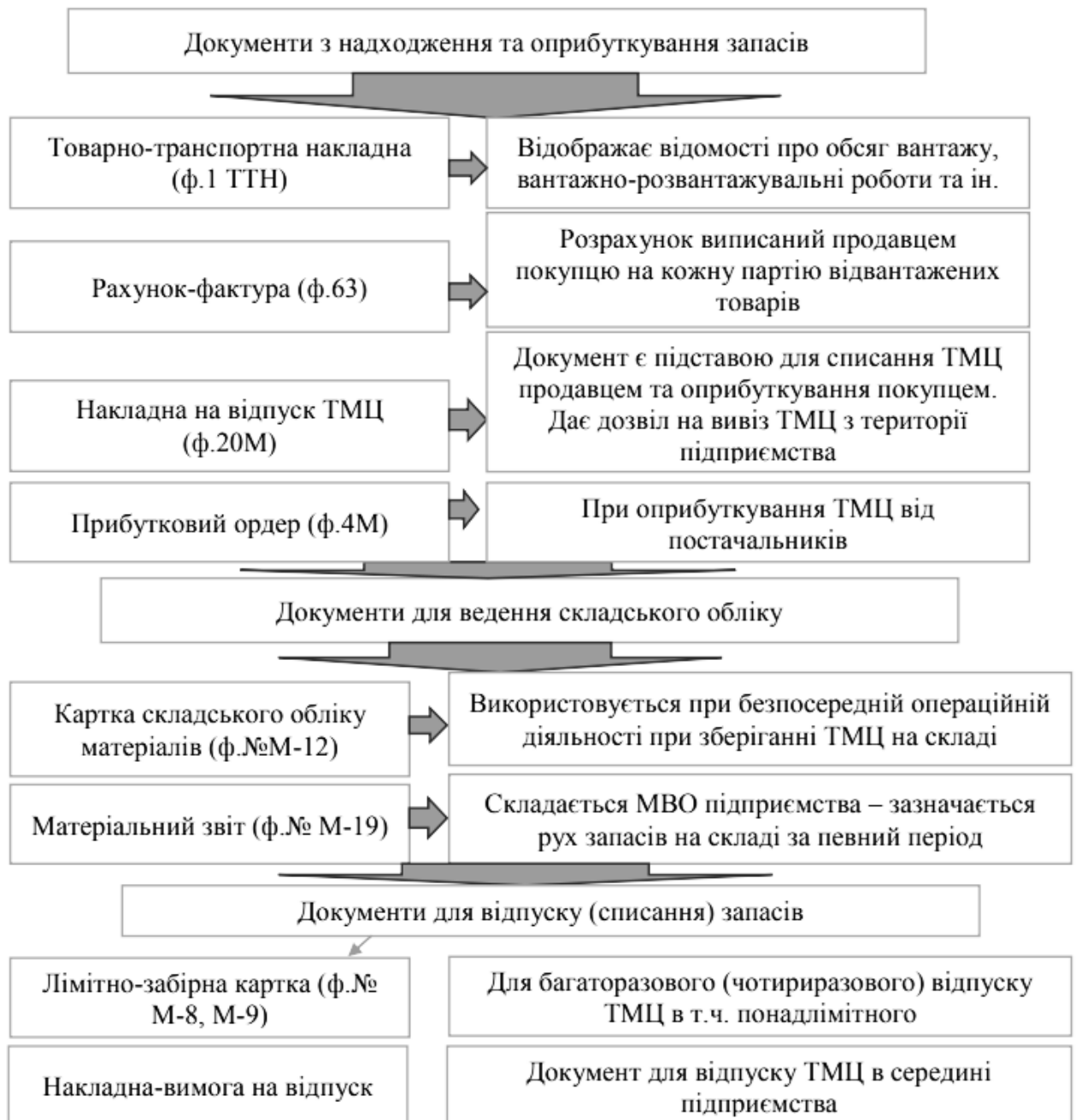


Рис. 2.1. Система документального оформлення руху запасів на підприємствах

Документування обліку запасів на підприємстві є важливим процесом що дозволяє контролювати кількість стан та вартість товарів або матеріалів які є в наявності.

Розглянемо детальніше основні етапи та документи що використовуються для обліку запасів:

1. Прибутковий ордер цей документ який підтверджує надходження товарів матеріалів, або коштів на склад обліку чи касу організації. Його використовують для фіксації фактів прийняття та контролем за рухом майна або фінансів.

2. Акт приймання – це документ що фіксує факт отримання товарів послуг робіт, або інших матеріальних цінностей. Він складається комісією або відповідальними особами після перевірки відповідності отриманого майна умовах договору накладної чи іншої супровідної документації.

3. Видатковий ордер - цей документ оформляється під час видачі запасів із складу для подальшого використання у виробництві або продажу. Він містить інформацію про отримувачу та вид товарів або матеріалу що продали.

4. Інвентаризаційний опис проводиться під час інвентаризації, щоб перевірити фактичну наявність запасів, порівняти їх з даними, що записані в обліку. Цей документ є основною для виявлення надлишків або недостач.

5. Акт списання використовується для документування вибуття товарів або матеріалів, що були списані через псування, крадіжку та іншу причину через які вони могли пошкодитись.

6. Журнал обліку запасів - у ньому фіксується усі операції з запасами надходження, вибуття, інвентаризація, переміщення між складами тощо.

Кожен з цих документів має бути правильно заповнений підписами відповідальними особами та зберігатися у відповідності, щоб забезпечити прозорість і точність обліку.

Організація обліку запасів – це процес управління та контролю за товарно-матеріальними цінностями підприємства. Облік запасів має важливе значення

для забезпечення ефективної діяльності підприємства контролю за витратами та правильного відображення фінансових результатів.

Документування організації обліку запасів передбачає створення чіткої системи запису та контролю матеріальних ресурсів підприємства. Основні кроки включають до себе:

1. Категоризація запасів.
2. Визначення методів обліку.
3. Ведення інвентаризаційного журналу.
4. Інвентаризація.
- 5 . Документування операцій.
6. Звіти та аналіз.

Наявність чіткої системи документування забезпечує контроль запобігає втратам та допомагає оптимізувати процеси поставлення та виробництва на підприємство.

Правильну та раціональну організацію бухгалтерського обліку в розділі виробничі запаси на підприємстві забезпечує система документообігу та строгим порядком оформлення операційної виробничої діяльності господарських матеріалів. Призначення первинного класу документів – вони підтверджують первинний господарський факт. Цей факт повинні врахувати увагу керівництво підприємства, або інші виконавці які мають до нього відношення.

2.2 Проблеми обліку й оподаткування запасів та шляхи їх подолання.

Облік і оподаткування запасів – це дуже важливі аспекти фінансового менеджменту підприємства які можуть зіштовхуватись з різноманітними труднощами.

Кожна галузь економіки має свої певні проблеми: в управлінні, чи в процесі виробництва, через застаріле прилади обладнання, чи програмне

забезпечення. Щоб таких проблем виникало менше потрібно на них зважати і їх виправляти.

Проблеми бухгалтерському обліку запасів можуть виникати через кілька факторів, які мають негативний вплив на точність й ефективність управління запасами. Ось основні проблеми що можуть виникати через несправності, чи застарілі програми:

1. Неправильна оцінка вартості запасів. При виборі методу оцінки через такі програмні середовища, зокрема FIFO або середньозважена вартість можуть виникати труднощі в системі розрахунків вартості запасів. Це може впливати на прибуток та податкові зобов'язання компанії перед державними податковими органами.

2. Неправильне ведення інвентаризації, або відсутність регулярної інвентаризації, а також допущення помилок під час проведення. Все це може призвести до розбіжностей між фактичними запасами та бухгалтерськими даними, що є в звіті.

3. Застарілі запаси, якщо запаси довгий час не використовувалися, не продавалися, за таких обставин вони можуть втрачати свою цінність через моральне й фізичне старіння. Це може призвести до фінансових втрат підприємства.

4. Неправильний облік псування або втрат. Якщо запаси псуються втрачаються, або викрадаються, але ці фактори не враховуються в обліку це призведе до не точних даних в звітності.

5. Перевищення або дефіцит запасів - якщо підприємство не має точного прогнозу попиту, або неправильно керується своїми діями в управлінні запасами вона може стикнутися з проблемами перевищення запасів, чи з їх дефіцитом.

6. Автоматизація та програмне забезпечення - використовуються застарілі системи для управління запасами, або відсутності інтеграції між різними системами. Це може призвести до помилок чи затримок в обліку.

На думку науковиці Садовської І.Б. є такі основні проблеми в обліку запасів є:

1. Невідповідальність облікових стандартів.
2. Неправильне відображення операцій.
3. Відсутність належного контролю.
4. Відсутність або недостатня автоматизація процесу.

Щоб уникнути цих проблем важливо впроваджувати сучасні системи управління запасами, здійснювати регулярні інвентаризації та постійно стежити за станом запасів.

А що стосується проблем з оподаткуванням запасів, податку який накладається на торгово-матеріальні запаси, які зберігає підприємство, то основними проблемами, з якими можуть стикатися підприємство під час оподаткування запасів є такі проблеми:

1. Оцінка вартості запасів - важливо правильно оцінити вартість запасів для розрахунку податків. Використовуються методи такі як FIFO (First In , Out), або середньозважена вартість і кожен метод може впливати на податкові зобов'язання.

2. Зміна вартості запасів та коливання вартості сировини або товарів може вплинути на обсяг податкових виплат. Підприємства можуть стикатися з труднощами в прогнозуванні та планування податків у зв'язку з нестабільністю на ринку.

3. Подвійне оподаткування запасів - це особливо актуально для міжнародних компаній, де запаси переміщуються між країнами з різними податковими системами.

4. Збитки від знецінення запасів - якщо запаси втратили свою вартість через псування або застарілість підприємству, може бути складно отримувати податкові пільги або відшкодування збитків.

5. Відмінностей в законодавстві - податкові правила можуть суттєво відрізнятися залежно від юрисдикції і це вимагає додаткових ресурсів для правильного ведення обліку та подачі звітності.

6. Ризики податкових перевірок - некоректний облік запасів може призвести до санкцій після перевірки державними фіскальними органами.

Ці проблеми можуть ускладнити діяльність підприємства і потребують професійного податкового планування та консультації, щоб таких проблем ставало менше, або щоб їх не виникало.

Щоб подолати організаційні проблеми в обліку запасів потрібно зробити важливу складову для успішного управління будь-яким підприємством, адже дозволяє контролювати рух товарів сировини або матеріалів, що забезпечують їх ефективне використання. Щоб подолати основні проблеми в цій сфері, доцільно звернути увагу на декілька дуже важливих аспектів, які дозволять зменшити проблеми:

1. Автоматизація обліку - використання спеціальних програм для обліку запасів, таких як ERP-системи, або інші програми для управління складом, що значно знижує ризики з помилками пов'язаними з людським фактором. Автоматизація також дозволяє швидко відслідкувати рівень запасів та проаналізувати потреби.

2. Регулярність інвентаризації - важливо проводити регулярно інвентаризації для звірки фактичної наявності товарів із даними бухгалтерської системи обліку. Це допомагає виявити розбіжності та своєчасно реагувати на нестачі або надлишки запасів.

3. Оптимізація процесів замовлення та зберігання - визначення оптимальних рівнів запасів, які дотримуються щоб уникнути надмірних витрат на зберігання або дефіциту товару. Розробка чіткої політики щодо замовлень, включаючи встановлення мінімальних та максимальних рівнів запасів може допомогти підтримати баланс.

4. Контроль за термінами придатності - для компаній, що працюють з товарами, які мають термін придатності важливо контролювати систему для уникнення псування проєкції. Це включає позначення пріоритетів на використання або продаж товарів з коротким терміном зберігання.

5. Навчання персоналу - це забезпечить належну підготовку працівників, які відповідають за облік запасів є ключовим для мінімізації помилок. Це включає навчання щодо роботи з обліковими програми та розуміння процедури інвентаризації.

6. Аналіз даних та прогнозування - регулярний аналіз даних щодо руху товарів дозволяє виявити тенденції та робити прогнози щодо майбутніх плануваль. Це допоможе приймати обґрунтовані рішення щодо закупівлі або зменшення кількості запасів.

На думку науковця Бондара М.І. є такі основні процеси для подолання проблем обліку запасів:

1. Використання сучасних інформаційних систем.
2. Запровадження методів оцінки запасів.
3. Контроль за рухом запасів.
4. Поліпшення процесу планування.

Коли дотримуватися цих рекомендацій, значно покращиться ефективність організації обліку запасів та мінімізується пов'язані з цими проблемами.

Ще є проблеми обліку запасів, які пов'язані з людським фактором, що можуть виникати через такі причини як:

1. Помилки під час ведення даних - такі помилками при веденні інформації можуть призвести до нерівного обліку кількості, або вартості запасів.

2. Недотримання процедур - якщо працівники не дотримуються встановлених інструкцій щодо ведення обліку, це може викликати розбіжності в реальних та облікових даних.

3. Крадіжки або шахрайство - у деяких випадках людський фактор може проявитися у крадіжках товарів, навмисному використанні даних для особистої вигоди.

4. Недостатня кваліфікація працівників - якщо персонал відповідальний за облік не має достатнього кваліфікації або навчання, це може призвести до неправильного управління запасів.

5. Неналежна комунікація - відсутність чіткої комунікації між відділами наприклад: це може бути між складом та бухгалтерією, може проводитися до неправильної оцінки запасів.

Щоб мінімізувати перелічені проблеми в бухгалтерському обліку запасів, необхідно більше навчати працівників працювати з різними обліковими програмами та документами, щоб в майбутньому не виникало проблем з роботою із бухгалтерськими обліковими документами. Потрібно працівників відправляти на певні курси з ознайомлення та навчанням цих програм.

Оцінюючи загальний облік запасів, зауважимо, що він ведеться за класичним Планом рахунків і відображається у класі 2 «Запаси». В основному для обліку застосовують рахунок 20 «Виробничі запаси» та рахунок 22 «Малоцінні швидкозношувані предмети». Облік за аналітичним спрямуванням цих рахунків ведеться за окремими субрахунками (рис. 2.2).

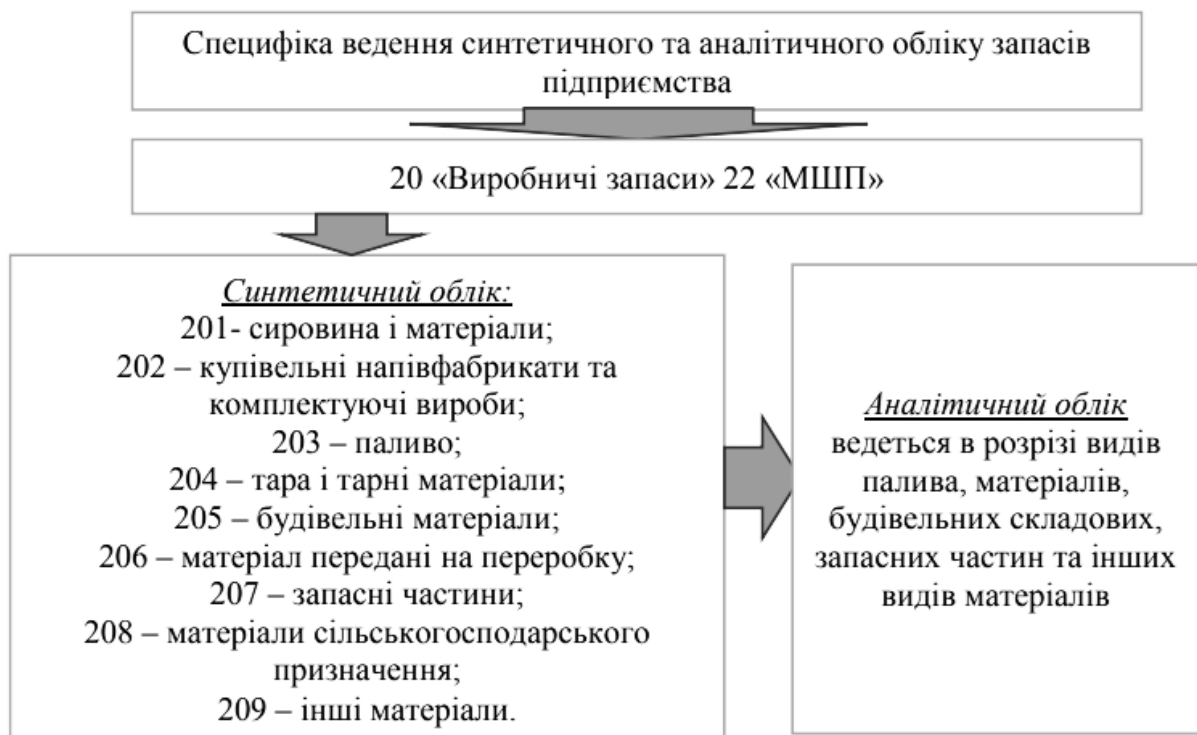


Рис. 2.2. Синтетичний й аналітичний облік запасів для підприємств лісового господарства

Оцінка тонкощів реального ведення обліку на ДП Чортківське лісове господарство, включно зі складанням багатьох необхідних документів,

доводить, що цей процес є правильним, жодним чином не порушує законодавство України та повністю відображає всі факти та процеси.

2.3. Інвентаризація запасів та відображення її результатів в обліку в контексті підвищення ефективності управління ними.

Інвентаризація запасів - це процес перевірки обліку та оцінки наявних товарів матеріалів, або інших активів на складі або в організації. Вона для того щоб переконатися що, фактична кількість товарів відповідає записам у системах обліку.

Основні етапи інвентаризації включають в себе такі етапи:

1. Підготовка.
2. Фізичний підрахунок.
3. Порівняння з обліковими даними.
4. Аналіз різниць.
5. Корекція.

Інвентаризацію зазвичай проводить спеціальна комісія створена на підприємствах, організація або установах. До складу інвентаризаційної комісії входять уповноважені особи, зокрема представники бухгалтерії фінансової служби керівництва підприємства та інших відповідальних підрозділів. Їхнім завданням є перевірка наявності та стану матеріальних цінностей, а також звірка з бухгалтерськими даними.

Інвентаризація може проводитись в різних випадках, наприклад, при зміні матеріально відповідальної особи перед складанням річної звітності, або в разі виникнення підозр щодо нестач або втрат.

На думку багатьох науковців інвентаризація є дуже важливим елементом в процесі ведення бухгалтерського обліку, завдяки їй можна визначити чи є нестача запасів, чи надлишок.

Частота проведення інвентаризації залежить від типу організації та її розмірів й вимог законодавства, або внутрішньої політики підприємства. Однак є загальні рекомендації. Інвентаризацію проводиться так:

1.Щорічна інвентаризація проводиться під час складання річного фінансового звіту.

2.Щоквартальна або щомісячна інвентаризації складається під час квартального або місячного фінансового звіту.

3.Позапланова інвентаризація.

4.Періодична вибіркова інвентаризація проводиться коли є недостача запасів.

Важливо щоб процес інвентаризації відповідав внутрішнім стандартам та забезпеченню. Розглянемо детальніше основні етапи інвентаризації запасів на ДП Чортківське лісове господарство:

1. Підготовка - визначається дата проведення, затверджується комісія для проведення інвентаризації та складання графіку проведення перевірки залишків на підприємстві.

2. Перерахунок запасів - це фізично перераховуються товари, матеріали, продукція на складі або в інших спеціальних місцях, що призначені для зберігання.

3. Звірка з бухгалтерським обліком - отримані фактичні дані порівнюються з запасами в обліковій системі.

4. Оформлення результатів - це складаються інвентаризаційні описи, акти та звіти. Виявлені відхилення фіксуються для подальшого коригування в бухгалтерському обліку.

Відображення в обліку:

1.Надлишки запасів, це коли фактична кількість більша за облікову, відображаються як прибуток і зараховуються на баланс підприємства.

2. Нестача, це коли фактична кількість менша, списується за рахунок винних осіб або витрат підприємства.

У випадках якщо винуватці не встановлені, нестачі можуть бити списані на збитки підприємства.

Інвентаризація є важливим інструментом контролю за рухом та станом матеріальних ресурсів а також допомагає уникнути втрат та крадіжок на підприємстві.

Інвентаризація є дуже важливим інструментом для підвищення ефективності управління на підприємстві або організації. Вона забезпечує точний облік матеріальних цінностей, ресурсів та активів, що дозволяє прийняти кращі управлінські рішення. Ось кілька ключових способів як інвентаризація допомагає підвищені ефективності управління:

1. Контроль за ресурсами - регулярна інвентаризація дозволяє визначити фактичну наявність товарів чи ресурсів, уникати крадіжок втрат, або неправильної облікової документації.

2. Оптимізація запасів - інвентаризація допомагає краще планувати закупівлі та запобігати надлишку, або нестачам на складі, що в свою чергу зменшує витрати на зберігання та підтримує стабільний виробничий процес в межах підприємства.

3.Покращення фінансової звітності - чіткий облік активів дозволяє точніше оцінити фінансовий стан компанії, що є важливим для складання звітності та прийняття фінансових рішень.

4.Виявлення невикористовуваних активів - інвентаризація допомагає виявити активи, які не використовуються, або мають малу корисність, що дозволяє ухвалювати рішення щодо їх ефективнішого використання підприємством або продажу.

5.Підвищення прозорості управління - завдяки точному обліковому ресурсу керівництво може краще контролювати діяльність компанії або певної організації, що підвищує довіру серед працівників інвесторів чи партнерів по закупках.

Отже, інвентаризація є не лише механізмом обліку, а й важливим інструментом стратегічного управління, який дозволяє підвищити ефективність операційної діяльності та допоможе знизити ризики для бізнесу.

Існують різні види інвентаризації, залежно від мети періодичності та об'єкта перевірки. Основні види інвентаризації:

1. Планова або регулярна - вона проводиться згідно з графіком на підприємстві, як правило у певний встановлений період, як щоквартально раз на пів року або щороку.

2. Позапланова або позачергова - вона проводиться у випадку необхідності наприклад при зміні матеріально відповідальної особи підозрі на зловживання чи втрат за вимогою аудиту або контролюючих органів.

3. Повна - перевіряються всі активи підприємства, включаючи матеріальні цінності, кошти, обладнання, тощо.

4. Часткова - перевіряється лише певні частини активів або ресурсів, наприклад, лише товарні запаси, або лише основні засоби.

5. Фактична - передбачає перевірку реальної наявності майна та його відповідності з даними бухгалтерського обліку.

6. Документальна - полягає в перевірці документів, що підтверджує наявність та рух активів фінансових та матеріальних цінностей.

Кожен із цих видів інвентаризації може бути застосований залежно від потреб і вимог організації.

Є такі документи щодо оформлення результатів інвентаризацію:

1. Інвентаризаційний опис - це документ, який складається під час інвентаризації і містить дані про фактичну наявність матеріальних цінностей, основних засобів, або зобов'язань.

2. Акт інвентаризації - це офіційний документ, який оформляється за результатами інвентаризації. Він фіксує результати перевірки.

3. Протокол засідання комісії з інвентаризації – це документ, що фіксує обговорення та рішення прийняті членами комісії під час проведення інвентаризації.

Протокол є важливим документом який забезпечує прозорість процесу інвентаризації.

Інвентаризація в підприємств лісового господарства є важливим процесом для оцінки та контролю ресурсів. Вона включає себе:

1. Оцінку лісових ресурсів, визначення кількості віку та стану лісових насаджень.
2. Аудит обладнання перевірки, техніки та обладнання, що використовується в процесі лісозаготівлі та переробці.
3. Врахування запасів - це інвентаризація матеріалів, таких як паливо-мастильні матеріали та інші ресурси.
4. Контроль та планування, аналіз відповідності фактичних даних з планами ведення лісового господарства.

Регулярна інвентаризація допомагає забезпечити сталий розвиток збереження біорозмаїття та ефективного використання ресурсів.

Інвентаризація допомагає розвитку підприємствам, завдяки останні можуть дізнатися, що знаходиться в організації, в якому стані, скільки є запасів на складі для виробництва, ще можна визначити предмети, які зіпсовані чи яким потрібен ремонт, чи навіть повна заміна.

Висновок до розділу 2.

Основними завданнями обліку запасів є: вчасне документування процесів руху запасів; правильне оцінювання запасів при придбанні та вибутті, а також на дату балансу; правдива реєстрація процесів руху запасів в системі бухгалтерського обліку; поточне ведення виробничих запасів на складі, складський облік виробничих запасів відповідальним персоналом; виконання інвентаризації виробничих запасів, щоб керувати їх зберіганням, сумісністю фактичного стану запасів із даними бухгалтерського обліку та виявлення непотрібних предметів або предметів, які втратили цінність; вірогідне висвітлення показників щодо запасів в річній фінансовій звітності.

До первинного обліку безпосередньо відносяться первинні документи, які необхідно розділити на кілька категорій: створюються безпосередньо під час отримання та відправлення запасів у виробничий процес; започатковані під час руху запасів при виробництві продукції та безпосередньому обліку на складах запасів; ведуться при списанні запасів.

Основними проблемами, що можуть виникати через несправності, чи застарілі програми: неправильна оцінка вартості запасів; неправильне ведення інвентаризації, або відсутність регулярної інвентаризації; застарілі запаси, якщо запаси довгий час не використовувалися; неправильний облік псування або втрат; перевищення або дефіцит; використовуються застарілі системи для управління запасами, або відсутності інтеграції між різними системами.

А що стосується проблем з оподаткуванням запасів, податку який накладається на торгово-матеріальні запаси, які зберігає підприємство, то основними проблемами, з якими можуть стикатися підприємство під час оподаткування запасів є такі проблеми: оцінка вартості; зміна вартості запасів та коливання вартості сировини або товарів може вплинути на обсяг податкових виплат; подвійне оподаткування запасів; збитки від знецінення запасів; відмінностей в законодавстві; ризики податкових перевірок.

Окреслено ключові способи сприяння інвентаризація підвищенню ефективності управління: контроль за ресурсами; оптимізація запасів; покращення фінансової звітності; виявлення невикористовуваних активів; підвищення прозорості управління.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ТА АЛГОРИТМ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ НА ДП «ЧОРТКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

3.1 Аудит виробничих запасів підприємства: основні напрямки та специфіка проведення .

Аудит – це незалежна перевірка фінансових звітів, операцій або систем компанії для оцінки їх точності та відповідності встановленим стандартам. Основною метою аудиту є забезпечення достовірності інформації для зацікавлених сторін, таких як інвесторів, кредиторів та державних органів. Аудит може бути внутрішнім (виконується співробітниками компанії) або зовнішній (здійснюється незалежними аудиторами).

Аудити потрібно проводити на підприємствах чи організаціях оскільки він допоможе дізнатися, який фінансовий стан в підприємства, чи немає заборгованості, чи ніхто з працівників не займається крадіжками, або фінансовими махінаціями. Аудит в Україні продовжує активно розвиватися.

Вперше було прийнято законодавче регулювання аудиту і його регулює Закон України «Про аудиторську фінансову звітність та аудиторську діяльність» від 21.12 .2017 р.

Коли проводиться аудит, є такі основних етапи:

1. Планування аудиту - розроблення плану, визначення основних цілей аудиту.
2. Збір інформації - це етап ознайомлення з фінансовими звітами та документацією, спілкування з працівниками й управлінцями.
3. Виконання перевірок фінансових документів підприємства.
4. Аналіз результатів – оцінка знайдених даних та відхилень й формування висновків.
5. Складання звіту, тобто оформлення з висновками та деменціями.
6. Наступні дії, тобто обговорення результатів з замовником.

Аудит запасів - це процес перевірки та оцінки запасів з метою виявлення точності обліку, оцінки вартості та відповідності облікової політики.

Основні напрямки аудиту :

1. Фінансовий аудит.
2. Операційний аудит.
3. Аудит внутрішнього контролю - це оцінка системи внутрішнього контролю для виявлення слабких місць і ризиків у фінансових і операційних процесах.
4. Аудит запасів - це перевірка наявності, вартості та обліку запасів, а також їхнього управління.
5. Податковий аудит - це оцінка відповідності податкового обліку і звітності в чинному законодавстві, а також правильності нарахування податків.
6. Аудит відповідності - це перевірка дотримання підприємством законодавчих та регуляторних вимог.
7. IT аудит - це оцінка систем інформаційних технологій, їхньої безпеки та ефективності.
8. Екологічний аудит.
9. Аудит управлінських систем - це перевірка управлінських процесів і систем для оцінки їхньої ефективності та прийнятності.

Ці напрямки допомагають забезпечити комплексний підхід до аудиту, дозволяючи виявити ризики, покращити процеси та підвищити загальну ефективність діяльності підприємства.

Матеріальна затрати на собівартість продукції складають до 60% і переважно до них входять виробничі запаси, від них залежить собівартість товарів. Від достовірного відображення дій в рахунках бухгалтерського обліку та підчас складання фінансової звітності, вони допоможуть визначити правильності складання операцій з виробничими запасами.

Виходячи з мети аудиту виробничих запасів, нами окреслено формування основних завдань виробничих запасів:

1. Перевірка наявності запасів.
2. Перевірка організації складського господарства та стану запасів.
3. Перевірка організації обліку придбання та витрачення запасів.

4. Перевірка документів, які пов'язані з оприбуткуванням запасів.
5. Перевірка правильності первинної вартості запасів.

Аудит запасів є важливою частиною фінансового аудиту підприємства, оскільки запаси становлять значну частину активів і мають великий вплив на фінансовий результат. Аудит запасів включає кілька основних етапів та методів:

1. Оцінка внутрішнього контролю він починається з оцінки системи внутрішнього контролю підприємства щодо обліку запасів.
2. Перевірка фізичної наявності запасів вони перевіряють наявність запасів через інвентаризацію.
3. Перевірка оцінки запасів вона перевіряє, чи правильно обчислено значення запасів на балансі, що перебувають.
4. Перевірка відображення в звітності вони перевіряють, чи вірно відображено інформацію у фінансовій звітності.
5. Оцінка ризиків та порушень вони оцінюють можливість ризиків, які можуть призвести до порушень у відображенні запасів.
6. Підготовка звіту та рекомендації, після завершення аудиту запасів , аудитор готує звіт.

Підсумовуючи, варто зауважити, що аудит запасів включає в себе детальну перевірку як фізичної наявності запасів, так і правильності їх обліку, оцінки та відображення в звітності. Це важливий етап для забезпечення достовірності фінансових звітів та для запобігання можливих зловживань.

3.2 Аналіз ефективності використання запасів та напрямки вдосконалення управління ними.

Аналіз запасів – це процес оцінки та вивчення торгових запасів, що зберігаються на підприємстві, з метою оптимізації їх рівня, поліпшення ефективності використання та зниження витрат.

Основні аспекти аналізу запасів включають :

1. Оцінка рівня запасів:

1.1.Визначення оптимальної кількості товарів на складі.

1.2.Оцінка поточної вартості запасів і обчислення показників, таких як рентабельності зберігання, обігу запасів тощо.

2. Класифікація запасів:

2.1. За методом ABC (А- найбільш цінні та стратегічно важливі, В – середня важливість, С – менш вадливі).

2.2. За періодом обертання запасів (наприклад, швидко розхідні або повільно оборотні).

3. Оцінка обігу запасів :

3.1 Обіг запасів визначає, скільки разів за періодичний період запаси повністю оновлюються. Це важливий показник для управління, оскільки він допомагає оптимізувати рівень запасів.

4. Підрахунок і контроль витрат на зберігання :

4.1. Витрати на зберігання запасів включають оренду складів, оплату праці, витрати на обслуговування та інші оперативні витрати.

5.Прогнозування попиту:

5.1. Використання історичних даних та різних методів прогнозування для визначення потреб в запасах у майбутньому. Це дозволяє оптимізувати обсяг закупівель і уникнути нестачі або надлишку.

6. Методи обліку запасів:

6.1. FIFO (First In, First Our) – перший прийшов , перший пішов .

6.2. Метод середньозваженої вартості .

Типи аналізу запасів:

1.Фінансовий аналіз – визначення вартості запасів, їх частки у загальних активах і витрат.

2.Операційний аналіз – оцінка ефективності управління запасами, зокрема через показники обігу запасів, рентабельності , швидкості продажу.

3. Аналіз ризиків – оцінка ймовірних проблем з постачанням , змінами цін чи інших зовнішніх факторів , що можуть впливати на рівень запасів.

Інструменти для аналізу запасів:

1. Картки обліку запасів або системи ERP для автоматизації обліку.
2. Система управління запасами на основі матеріальних моделей або алгоритмів прогнозування.

Розпочнемо оцінку із загального аналізу майна досліджуваного підприємства (табл.. 3.1.).

Таблиця 3.1

Аналіз майна ДП «Чортківське лісове господарство» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2022р. від 2021 р.	Відхилення 2023р. від 2022р.
Усього майна (тис. грн.)	25427	35492	38578	10065	3086
Основні засоби і необоротні активи :	16152	18127	18568	1975	441
У % до майна	63.5%	51%	48.1%	11%	0.3%
Оборотні активи (оборотний капітал):	1686	1556	1759	-130	203
У %до майна	6.6%	4.3%	4.5%	-10.4%	14%
Запаси :	5378	12028	15260	6650	3232
У % до майна	21.1%	33.8%	39.5%	67%	27%
Дебіторська заборгованість:	1430	589	1321	-841	732
у% до майна	5.6%	1.6%	3.4%	-65%	58%
Кошти та їх еквіваленти:	56	2560	916	2504	-1644
у % до майна	0.2%	7.2%	2.3%	1200%	- 43%
Інші оборотні активи :	725	632	754	-93	122
у %до майна	2.8 %	1.7%	1.9%	-1,5%	2,4%

Загалом, ефективний аналіз запасів дозволяє мінімізувати витрати на зберігання, забезпечити своєчасне постачання товарів та знизити ризики фінансових втрат. Головна мета аналізу запасів полягає в оцінці їхнього стану, ефективності управління та впливу на фінансовий результат.

Це допоможе забезпечити оптимального рівня запасів, що дозволяє досягти ефективності в операція і фінансових результат підприємства.

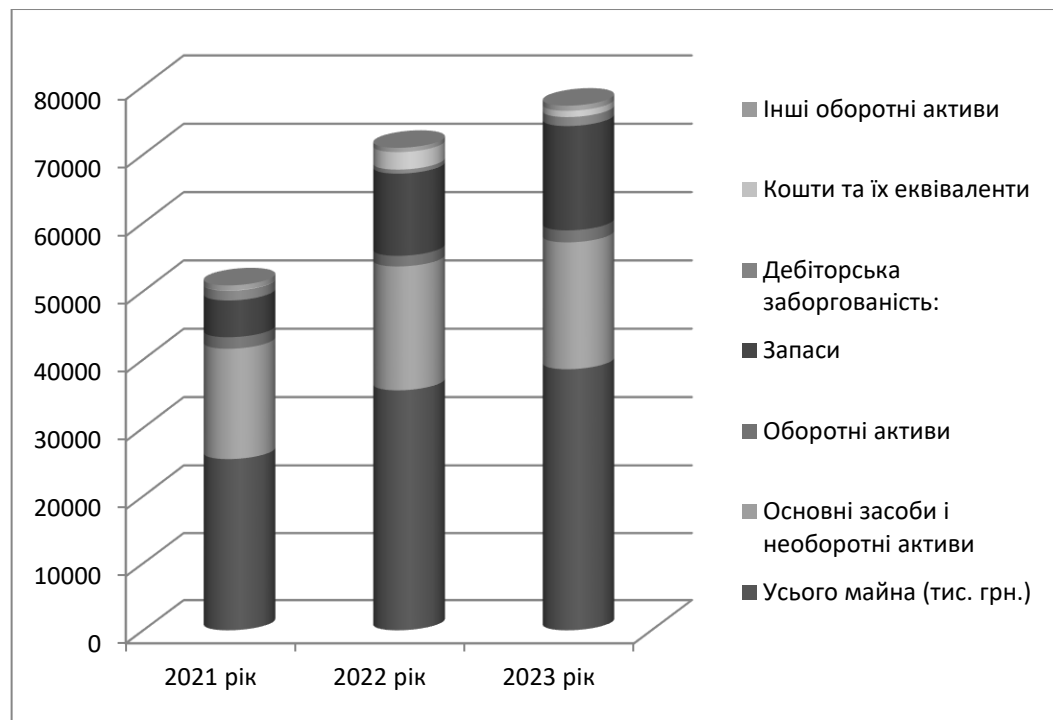


Рис. 3.1. Структура майна ДП Чортківське лісове господарство та його динаміка за 2021-2023 рр.

Дані наведені в даній таблиці 3.1 свідчать про те, зростання вартість майна за період, що аналізується. Зокрема, у 2023 р. обсяг майна підприємства зріс на 10065 тис.грн у співставленні із 2021 р., та на 3086 тис.грн і порівнянні із аналогічним показником 2022 р.

Спостерігається зменшення оборотного капіталу на 130 тис. грн., дебіторської заборгованості на 841 тис грн. та відповідно цих даних попереднього періоду. Відобразимо структуру майна діаграмою (рис. 3.1.).

В таблиці 3.2. відображено результати аналізу динаміки структури оборотних активів ДП Чортківське лісового господарства, який показав, що вони збільшилися на 10662 тис грн. порівняно 2023 та 2021 роками.

Дане зростання відбулось за рахунок приросту запасів на 9882 р. у 2023 р. в порівнянні із 2021 р. й на 3232 тис.грн у зрівнянні із таким же показником 2022 року.

Таблиця 3.2.

Аналіз структури оборотних активів ДП «Чортківське лісове господарство» за 2021-2023 рр.

Показник	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	2023-2021	2023-2022
Запаси , У % до оборотних активів	5378 318%	12028 773%	15260 867%	9882	3232
Дебіторська заборгованість ,у % до оборотних активів	1430 84%	589 37.8%	1321 75%	-109	732
Грошові кошти та їх еквіваленти , у % до оборотних активів	56 3.3%	2560 164%	916 52%	860	-1644
Інші оборотні активи	725 43%	632 40%	754 42%	29	122
Разом	7589	15809	18251	10662	2442

Щодо тенденцій зменшення у структурі оборотних активів. То вона торкнулась дебіторської заборгованості в порівнянні з 2021 р. на 109 тис.грн., але в співставленні із 2022 р. даний показник знову зростає у 2023 р. на 732 тис.грн. В іншому періоді зменшилося тільки грошові кошти та їх еквіваленти на 1644 тис.грн в порівнянні із минулим роком, а всі інші показники зростають (рис. 3.2.).

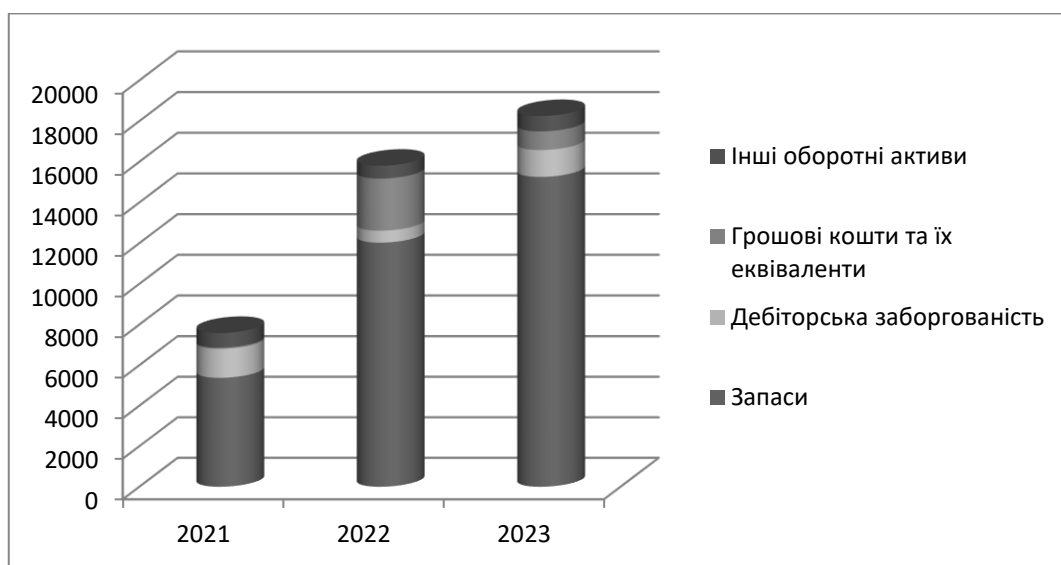


Рис. 3.2. Структура оборотних активів та їх динаміка на ДП «Чортківське лісове господарство» за 2021-2023 рр.

Таблиця 3.3.

**Аналіз динаміки структури запасів ДП «Чортківське лісове господарство»
за 2021-2023 рр.**

Показник	2021р.		2022р.		2023р.		Відхилення	
	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн.	%	2023р.- 2021р.	2023р.- 2022р.
Виробничі запаси	218	4%	1743	14.4%	1987	13%	1769	244
Незавершене виробництво	226	4.2%	-	-	-	-	-226	-
Готова продукція	2969	55%	10285	85.5%	12932	84.7%	9963	2647
Поточні біологічні активи	31	0.5%	214	1.7	341	2.2%	310	127
Разом запаси	5378	100%	12028	100%	15260	100%	11816	3018

В таблиці 3.3 аналіз структури запасів на ДП Чортківське лісове господарство, якщо порівняти показники 2023 р. та 2021 р., то кількість запасів збільшилася на 11816 тис. грн., а в співставленні із 2022 р. - збільшилися на 3018 тис. грн.

Визначимо коефіцієнта нагромадження запасів за такою формулою.

$$K_n = \frac{BЗ + БА + НВ}{ГП + Т},$$

Де Кн – коефіцієнт нагромадження запасів.

ВЗ – виробничі запаси.

БА- біологічні активи .

НВ – незавершене виробництво.

ГП- готова продукція.

Т – товари.

Коефіцієнт нагромадження характеризує рівень мобільності запасів торгово-матеріальних цінностей і при оптимальному варіанті він повинен бути менший на 1.

Таблиця 3.4.

Розрахунок коефіцієнта нагромадження запасів ДП «Чортківське лісове господарство» за 2021-2023 рр.

Показники	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення 2023- 2021р.р.	2023- 2022р.р.
Коефіцієнт нагромадження запасів	0.15	0.19	0.18	0.3	-0.1

Коефіцієнт нагромадження запасів в всіх показниках менше одиниці, що є позитивним фактором в контексті управління запасами на ДП «Чортківське лісове господарство» за 2021-2023 рр.

Висновки до розділу 3.

Аудити потрібно проводити на підприємствах чи організаціях оскільки він допоможе дізнатися, який фінансовий стан в підприємства, чи немає заборгованості, чи ніхто з працівників не займається крадіжками, або фінансовими махінаціями. Виходячи з мети аудиту виробничих запасів, нами окреслено формування основних завдань виробничих запасів: перевірка наявності запасів; перевірка організації складського господарства та стану запасів; перевірка організації обліку придбання та витрачання запасів; перевірка документів, які пов'язані з оприбуткуванням запасів; перевірка правильності первинної вартості запасів.

Дані аналізу свідчать про те, зростання вартість майна за період, що аналізується. Зокрема, у 2023 р. обсяг майна підприємства зріс на 10065 тис.грн у співставленні із 2021 р., та на 3086 тис.грн і порівнянні із аналогічним показником 2022 р. Спостерігається зменшення оборотного капіталу на 130 тис. грн., дебіторської заборгованості на 841 тис грн. та відповідно цих даних попереднього періоду.

Відображено результати аналізу динаміки структури оборотних активів ДП Чортківське лісового господарства, який показав, що вони збільшилися на 10662 тис грн. порівняно 2023 та 2021 роками. Дане зростання відбулось за рахунок приросту запасів на 9882 р. у 2023 р. в порівнянні із 2021 р. й на 3232 тис.грн у зрівнянні із таким же показником 2022 року.

Щодо тенденцій зменшення у структурі оборотних активів. То вона торкнулась дебіторської заборгованості в порівнянні з 2021 р. на 109 тис.грн., але в співставленні із 2022 р. даний показник знову зростає у 2023 р. на 732 тис.грн. В іншому періоді зменшилося тільки грошові кошти та їх еквіваленти на 1644 тис.грн в порівнянні із минулим роком, а всі інші показники зростають.

Аналіз структури запасів на ДП Чортківське лісове господарство, якщо порівняти показники 2023 р. та 2021 р., то кількість запасів збільшилася на 11816 тис. грн., а в співставленні із 2022 р. - збільшилися на 3018 тис. грн.

Коефіцієнт нагромадження запасів в всіх показниках менше одиниці, що є позитивним фактором в контексті управління запасами на ДП «Чортківське лісове господарство» за 2021-2023 рр.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В процесі вивчення основних засад обліку, оподаткування й аналізу запасів, нами окреслено наступні результати та пропозиції:

1. Облік запасів є ключовим елементом фінансового та управлінської звітності підприємства. Він має важливе значення для формування правильної оцінки вартості активів. Систематичне та точне ведення обліку дозволяє підприємствам оцінювати ефективність використання ресурсів і мінімізувати фінансові ризики. В Україні питання обліку запасів регулюються низкою нормативно правових актів, зокрема Положенням (стандартів) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (ПСБО 9), яке встановлює вимоги щодо класифікації, оцінки, документування та контролю за запасами.

2. Для цілей бухгалтерського обліку поняття «запаси» можна тлумачити як облікову категорію має включати такі принципові моменти, як умови використання, визначення напрямку використання та джерела компенсації витрат на виробничі запаси.

3. Ми пропонуємо використовувати наступні чіткі визначення: запаси - використовується в процесі виробничої діяльності, споживається цим виробництвом протягом одного економічного циклу (виробничого циклу) і вартість якого після завершення повністю знецінюється. Робочі елементи, які переносяться на кінцевий продукт.

4. Конкретна класифікація запасів гарантує, що ви можете виконувати важливі бухгалтерські та адміністративні завдання на складі, такі як: відповідне визначення елементів обліку запасів та створення іменного преїскуранту; організація управління складським господарством; достовірне визначення витрат на закупівлю запасів; формулювання засад переоцінки та методу оцінки запасів на дату балансу та при реалізації; надання інформації щодо запасів у примітках до фінансової звітності. Всі перелічені завдання підтримують формування інформації для ефективного управління запасами.

5. Ми вважаємо, що рішення проблеми гармонізації законодавчої бази потребує створення інструкцій на міністерському рівні, спеціально адаптованих до специфіки галузі та придатних як для підгалузевих, так і для негалузевих компаній. Подібні інструкції повністю поповнять Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості детальною і потрібною інформацією. Наведено загальні рекомендації, на які при зміні лісового законодавства слід звернути увагу: обґрунтоване розмежування того, що має регламентуватись саме Лісовим господарство, а що має регулюватися іншими законами; відмова від зв'язків з іншими законами та дублювання положень різних законів. Розмежувати принципи, які стосуються прямо лісового господарства, від положень, які посиляються на інші закони; визначити напрямок вдосконалення нормативно-правових актів та визначити відділ, якому доручити цю роботу.

6. Основними завданнями обліку запасів є: вчасне документування процесів руху запасів; правильне оцінювання запасів при придбанні та вибутті, а також на дату балансу; правдива реєстрація процесів руху запасів в системі бухгалтерського обліку; поточне ведення виробничих запасів на складі, складський облік виробничих запасів відповідальним персоналом; виконання інвентаризації виробничих запасів, щоб керувати їх зберіганням, сумісністю фактичного стану запасів із даними бухгалтерського обліку та виявлення непотрібних предметів або предметів, які втратили цінність; вірогідне висвітлення показників щодо запасів в річній фінансовій звітності.

7. До первинного обліку безпосередньо відносяться первинні документи, які необхідно розділити на кілька категорій: створюються безпосередньо під час отримання та відправлення запасів у виробничий процес; започатковані під час руху запасів при виробництві продукції та безпосередньому обліку на складах запасів; ведуться при списанні запасів.

8. Основними проблемами, що можуть виникати через несправності, чи застарілі програми: неправильна оцінка вартості запасів; неправильне ведення інвентаризації, або відсутність регулярної інвентаризації; застарілі запаси, якщо

запаси довгий час не використовувалися; неправильний облік псування або втрат; перевищення або дефіцит; використовуються застарілі системи для управління запасами, або відсутності інтеграції між різними системами.

9. Що стосується проблем з оподаткуванням запасів, податку який накладається на торгово-матеріальні запаси, які зберігає підприємство, то основними проблемами, з якими можуть стикатися підприємство під час оподаткування запасів є такі проблеми: оцінка вартості; зміна вартості запасів та коливання вартості сировини або товарів може вплинути на обсяг податкових виплат; подвійне оподаткування запасів; збитки від знецінення запасів; відмінностей в законодавстві; ризики податкових перевірок.

10. Окреслено ключові способи сприяння інвентаризація підвищенню ефективності управління: контроль за ресурсами; оптимізація запасів; покращення фінансової звітності; виявлення невикористовуваних активів; підвищення прозорості управління.

11. Аудити потрібно проводити на підприємствах чи організаціях оскільки він допоможе дізнатися, який фінансовий стан в підприємства, чи немає заборгованості, чи ніхто з працівників не займається крадіжками, або фінансовими махінаціями. Виходячи з мети аудиту виробничих запасів, нами окреслено формування основних завдань виробничих запасів: перевірка наявності запасів; перевірка організації складського господарства та стану запасів; перевірка організації обліку придбання та витрачання запасів; перевірка документів, які пов'язані з оприбуткуванням запасів; перевірка правильності первинної вартості запасів.

12. Дані аналізу свідчать про те, зростання вартість майна за період, що аналізується. Зокрема, у 2023 р. обсяг майна підприємства зріс на 10065 тис.грн у співставленні із 2021 р., та на 3086 тис.грн і порівнянні із аналогічним показником 2022 р. Спостерігається зменшення оборотного капіталу на 130 тис. грн., дебіторської заборгованості на 841 тис грн. та відповідно цих даних попереднього періоду. Відображено результати аналізу динаміки структури оборотних активів ДП Чортківське лісового господарства, який показав, що

вони збільшилися на 10662 тис грн. порівняно 2023 та 2021 роками. Дане зростання відбулось за рахунок приросту запасів на 9882 р. у 2023 р. в порівнянні із 2021 р. й на 3232 тис.грн у зрівнянні із таким же показником 2022 року. Щодо тенденцій зменшення у структурі оборотних активів. То вона торкнулась дебіторської заборгованості в порівнянні з 2021 р. на 109 тис.грн., але в співставленні із 2022 р. даний показник знову зростає у 2023 р. на 732 тис.грн. В іншому періоді зменшилося тільки грошові кошти та їх еквіваленти на 1644 тис.грн в порівнянні із минулим роком, а всі інші показники зростають. Аналіз структури запасів на ДП Чортківське лісове господарство, якщо порівняти показники 2023 р. та 2021 р., то кількість запасів збільшилася на 11816 тис. грн., а в співставленні із 2022 р. - збільшилися на 3018 тис. грн. Коефіцієнт нагромадження запасів в всіх показниках менше одиниці, що є позитивним фактором в контексті управління запасами на ДП «Чортківське лісове господарство» за 2021-2023 рр.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бержанір І. А., Дмитренко А. В., Китайчук Т. Г., Подолянчук О. А., Гудзенко, Н. М., Гибало, Ю. В. Облік запасів: деякі нюанси застосування П(С)БО та МСБО. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно, 2021, 100.*
2. Бурлан С. А., Панченко І. М. Облікове забезпечення управління товарними запасами на підприємствах оптової торгівлі. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_11_51
3. Волошан І. Г., Волковська Я. В. Облікова і податкова політика в управлінні бізнес-процесами промислових підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 273-278
4. Гамова О. В., Феофанов Л. К., Ракитянська Ю. В. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту виробничих запасів на складах ПрАТ "Дніпроспецсталь". *Інвестиції: практика та досвід*, 2020, (3), 57-62.
5. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15?find=1&text=%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3#w1_38
6. Гринів Б. Проблемні аспекти аналізу показників праці і зарплатомісткості товарообігу підприємств торгівлі. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 11(2). С. 150-154.
7. Заливча І. В., Штефан Л. В., Лебедєва Д. О. Стратегічне управління товарорухом в умовах маркетингової орієнтації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2019. Вип. 35. С. 80-88.
8. Золковер А. О. Аналіз товарної структури експортних операцій України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки*. 2017. № 8. С. 80-86.
9. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку

активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

10. Кирильєва Л. О., Шеховцова Д. Д. Сучасна концепція регуляторів з організації бухгалтерського обліку. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 3. С. 270-275

11. Коваль С. В. Облік товарних операцій в умовах використання автоматизованих систем обробки інформації. *Таврійський науковий вісник*. Серія : Економіка. 2020. Вип. 2. С. 241-247

12. Коверда А. В., Гайдаєнко М. А. Дослідження сутності запасів, як об'єкту бухгалтерського обліку. Облік, аналіз і контроль в стратегії розвитку економіки України: *матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф.* Вин. 12. Ч. 1. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. С. 76-79.

13. Кудирко О. М. Управління товарними операціями підприємств оптової торгівлі. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38(2). С. 127-130.

14. Лега О.В., Коваленко М.В. Оцінка запасів при вибутті: переваги та недоліки // *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 18-20 березня 2020 р. Львів: ЛНАУ, 2020. С. 330–332.

15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2) «Запаси». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text

16. Міжнародний стандарт контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг 300 «Планування аудиту фінансової звітності». URL: <https://mofgov.ua>

17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73

18. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

19. Подмешальська Ю. В., Бабак С. С. Облік та контроль виробничих

запасів для прийняття управлінських рішень на промисловому підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*, 2021, (22), 83-94.

20. Подмешальська Ю. В., Парнюк О. В. Документальне забезпечення обліку товарних запасів на підприємстві. *Агросвіт*, 2020, (22), 97-104.

21. Подолянчук О. А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №5. С. 88-101

22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318.

23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246.

24. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

25. Посилкіна О.В., Козирєва О. В., Деренська Я. М. Аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Харків: НФаУ, 2019. 398 с.

26. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

27. Рагуліна І. І., Нижня А. С. Облік та внутрішній аудит запасів на підприємстві: сучасний аспект. *Scientific community: interdisciplinary research*, 2021, (40), 180-188.

28. Рагуліна І.І. Планування роботи служби внутрішнього аудиту // Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 18-20 березня 2020 р. Львів: ЛНАУ, 2020. С. 372–374.

29. Хмелюк А. В., Черненко, П. В. Організація обліку, контролю та аналізу виробничих запасів. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*, 2023, (1 (6)), 135-143.

30. Ahmed, E. R., Alabdullah, T. T. Y., Ardhani, L., & Putri, E. (2021). The

Inventory Control System's Weaknesses Based on the Accounting Postgraduate Students' Perspectives. *JABE (Journal of Accounting and Business Education)*, 5(2).

31. Felski, E. (2023). Audit technologies used in practice and ways to implement these technologies into audit courses. *Journal of Accounting Education*, 62, 100827.

32. Ishfaq, R., & Raja, U. (2020). Effectiveness of frequent inventory audits in retail stores: an empirical evaluation. *The International Journal of Logistics Management*, 31(1), 21-41.

33. Israpilovich, K. M., & Shavkatjonovich, O. F. (2023). Problems in conducting inventory audit and ways to eliminate them. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 11(4), 84-90.